

III.

EUTHERIUS THYANENSIS.

MARI MERCATORIS PRÆFATIO.

^a De Eutherio Nestorianæ partis episcopo, ^b eusque sermonibus adversus S. Cyrilli et catholicorum aliquot sententias.

^a Patefactis hactenus Nestorii Theodorice ac Theodoretæ blasphemis, quod eadem fuerit Eutherii ac illorum impietas, sed callidius, atque adeo perniciosius, insinuada fidelium animis, approbemus ex sermonibus quos conscripsit, in aliquot catholicorum sententias, et eam maxime beati Cyrilli Alexandrini pontificis, quam de Christo protulit dicens : ^d PASSUS EST IMPASSIBILITER. Quæ sententia catholicæ veritatis auctoritate munta hoc asserere nititur, ut unus idemque Dei Filius, secundum Deitatem impassibilis, secundum carnem passibilis esse credatur; sicut et ^e sanctus Ambrosius Mediolanensis episcopus in libro de Incarnatione Christi his edisserit verbis (*Lib. de Incarnat.*

A c. 5): *Moriebatur, et non moriebatur; sepeliebatur, et non sepeliebatur; resurgebat, et non resurgebat, quia corpus proprium suscitabat; quia quod cecidit, huc resurgit; quod non cecidit, non resurgit.*

Sed Nestorii sectatores unum in duos filios dividendes, alterius voluntates, et alterius passiones separant; nec credunt natum Deum de Virgine secundum carnem; nec dicunt secundum carnem crucis injuriam pertulisse; sed hominis has contumelias asserentes, arcanum salutiferæ dispensationis a Verbo Dei secernunt, ac sic ingrati tantis ejus beneficiis approbantur.

Verba Mari Mercatoris.

Sed jam supradicti Eutherii versuta pravitas, et

nihil apud fideles ulterius valitura prodatur.

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

^a De ipsius cum persona tum libris dissertationem addemus in appendice ad auctarium Theodoretæ; hæc in antecessum. Fuit ille Thyantorum metropolitæ, Constantinopolitanæ diocesis, Nestorio imprimis addictus: subscripsit septimo quidem loco relationi Nestorii de prima actione concilii Ephesini; vigesimo autem sexto, depositioni Cyrilli et Memnonis. Fit etiam ipsius mentio in sacra imperatoris ad Ephesinorum concilium, in conciliabulo Joannis Antiocheni per Joannem sacerarum comitem lecta, et omnibus in locis in quibus catholici schismaticorum nomina recensent. Inter conditiones pacis Ecclesiarum disceptandas, pugnatum est ab Orientalibus pro ipsius Hæliadique Tarsensis, et Himorii Nicomediensis, ac Dorothei Martianopolitani restitutione; sed repugnavit acriter Alexandrini, atque ita homines illi quatuor pacis beneficio gavisi non sunt. Vide epistolam a Cyrillo ad Donatum, post sedatas Ecclesiarum turbas scriptam.

^b In hunc usque diem sermones qui in secundo tomo Operum Athanasii inscribuntur in varias hæreses, Sculteto interprete, auctore incerto vulgati sunt; alii Athanasio, alii Maximo martyri, alii ignoto alicui tribuendos putarunt. Verum parentem demonstrat e certius Mercator, quo insigne fragmentum sermonis adducit. Sed de sermonibus Eutherii longe plura in dissertatione mox appellata.

^c Restituimus, quantum conjectura ex antecedentibus et consequentibus facta sinit, ea quæ in manuscriptis codicibus desiderantur, ipsaque idcirco alio caractere distinximus, ne fortasse quispiam suppositionis vitium nobis objiceret.

^d Hanc Cyrillus sententiam protulit tum in epistola tertia ad Nestorium, aliisque passim in locis, tum in scholiis, eamque in defensione duodecimi anathematis adversus Orientales Innuenti, auctoritate magni Basilii dicentis Deum impassibiliter per carnem morti esse conjunctum, τὸν Θεὸν δὲκ σαρκὸς συνυπαρχῆσαι τῷ

θεῷ ἁπλοῦς. Apud Theodoretum, in impassibili, Eranistes hanc loquendi formulam quasi communem apud catholicos admittit: *Impassibiliter ipsum passum esse dicimus.* Quod dictum Theodoretus velut ridiculum traducit: *Quis compos mentis ridiculus istas verborum ambages ferat? Impassibilem enim passionem nemo unquam audivit, nec mortem immortalem. Quod enim est impassibile, passum non est, et quod passum est, impassibile non manet. Riserat prius et istam Cyrilli sententiam, Verbum carnis passum est, ut inde non obscure pateat Eraniste nomine non Eutychem, quæ multorum credulitas, sed Cyrillum reipsa significari.*

^e Observa potro curiose Theodoretum ex libro Ambrosii de Incarnatione, et quidem ex capite quinto, testimonium decerpisse, quo uteretur ad rem suam; nec ea tamen verba attulisse quæ Mercator, quamvis faciant plurimum ad discernendas in Christo naturas, non alia procul de causa quam quia isto capite admirabilis continetur locus ad rem qua de agitur, ipsaque Theodoretum, aut certe Nestorium, convincendum. *Adversus omnes (hæreses) generalis ista est fides, quia Christus est Dei Filius, et sempiternus ex Patre, et natus ex Virgine. Quem quasi gigantem sanctus David propheta describit, eo quod biformis geminæque nature unus sit consors Divinitatis et corporis, qui tamquam sponsus procedens de thalamo suo, exallavit tamquam gigas ad currendam viam; sponsus animæ secundum Verbum, gigas terra, quia usus nostri officia percurrens, cum Deus semper esset æternus, incarnationis sacramenta suscepit; non divinus, sed unus, quia utrumque unus, et unus in utroque, hoc est, vel Divinitate, vel corpore. Non enim aliter ex Patre, aliter ex Virgine; sed idem aliter ex Patre, aliter ex Virgine. Generatio generationi non præjudicat, nec caro Divinitati, quia nec pignus Patri, nec voluntas passioni, nec passio voluntati.*

FRAGMENTUM

Ex Eutherii Nestoriani sermone adversus S. Cyrillum, interprete Mario Mercatore.

Q̄ considerata inconsiderate sapientia a luxuria, A et disciplina ædificans simul et destruens, sicut infantem in arena ludere conspicimus: Passus est impassibilitate. Priusquam audiam quod passus est, intelligentiam fugit quod passus est: illatum namque impassibilitate, non sinit manere quod passus est (*Baluz. add. impassibilitate*). Si passus est, quomodo impassibilitate? Si impassibilitate, quomodo passus est? ^b Fabulamur ineffabilitate, et sentiamus insensibilitate. Quis unquam vidit ruentem sine ruina, resurgentem sine resurrectione, dolentem sine dolore, sapientem sine sapientia, juvantem sine adjutorio, solventem insolubilitate? Et admittam: *Passus est impassibilitate*.

Paulus, inquit, in tertium cœlum conscendens, et ineffabiles in cœlo [*Baluz. paradiso*] sermones audiens, nihil tale protulit, forsitan istis expositionem sublimissimam relinquens. Hic enim non dixit: *Passus est impassibilitate, sed: Didicit ex his quæ passus est subjectionem (Heb. v, 8); et: Tentatus per omnia iuxta similitudinem absque peccato (Heb. iv, 15);* atque ita procul abstulit talium deliramenta verborum. Qui enim per omnia tentatus est iuxta similitudinem, si passus est, passibilitate [*Baluz. impassibilitate*] pas-

sus est, ut per omnia similitudo servetur, aut certe alii monstrentur impassibilitate passi, ut custodiatur eorum similitudo quam genit.

Itaque aut Salvatorem passum veraciter confitendum est, aut alios quosque [*Baluz. quoque*] credendum impassibilitate passos, ad quorum tentatus similitudinem Dominus prædicatur.

Quæ autem patientiæ erit ostensio, si passus est impassibilitate? Quomodo prædicabitur patientia Christi, si dolorem patiendi non sensit? Quomodo etiam monstrabitur ineffabilis et incomparabilis erga homines dilectio Christi, si passio ejus sine dolore peracta est? Quis non diligit [*Baluz. eligat*] pati, non solum pro amicis, sed etiam pro inimicis, si pati impassibilitate liceat?

^B Cur autem et Dominus aiebat: *Spiritus promptus est, caro autem infirma (Matth. xxvi, 42)*, si passionem incipiebat sine dolore perferre? Quare et ad Patrem clamabat: *Pater, si possibile est, transeat a me calix iste (Ibid., v. 59)*. Propter quid etiam preces ad eum supplicationesque cum clamore valido et lacrymis offerebat, qui eum de morte posset eripere (*Heb. vii, 7*)?

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

^a *Lusoria disciplina*. Sic restitimus ex codice Vaticano pro eo quod ex Bellovacensi ediderat Garnerius, *luxuria et disciplina*. Sic alibi *lusoria* aliquando scriptum fuisse pro *luxuria* ostendimus in notis ad caput 21 Lactantii de Mortibus persecutorum. Porro istam

emendationem probant verba Græca istius fragmenti, quæ exstant in tomo II Opp. S. Athanasii p. 305; et inde in auctario Operum Theodoretii p. 701. *BALUZ.*

^b Id est, loquamur. *BALUZ.*

EPILOGUS.

Hæc interim cursim, ne modum libri supergredi videamur, expressimus, plurimorum virulenta contagia simplicitatem fidelium [*Baluz. add. simplici teste*] fallentium, congruo tempore, favente Deo, diffusius prodituri.

Sed nunc hanc ipsam Nestorianam perfidiam licet in hujus operis fine nonnullis exemplis arguere.

Dic, o hæresis ingrata, crudelis, et impia, cui Christi Domini nostri voluntaria pro nobis exinanitio improbata [*Baluz. probrosa*] est, et visa humilitas diviniæ dignationis indigna: quæ cum Judæis et gentilibus crucem Christi scandalum et stultitiam reputas, nec Deum factum hominem tulisse passiones impassibilitate confiteris; si Nilus Ægypti in sua natura persistens, fuit Ægyptiis sanguis (*Exod. vii, 20*); Hebræis autem aqua potabilis; si dies lumen Israelitis exhibuit (*Exod. x, 25; Sap. xviii, 1*), tenebras hostibus, quas merebantur, effudit; si fornax Babylonia tres pueros rorefecit, Babyloniis incendio concremavit (*Dan. iii, 24*); cur tibi indignum aut impossibile

videatur, unum eundemque Filium, propter utramque naturam, pro nobis impassibilitate fuisse perpassum? Si hæc vis creaturæ atque potentia est, cur id ipsum Creator implere non potuit, qui omnia quæcumque voluit, fecit, in cœlo et in terra, in mari, et in omnibus abyssis (*Psal. cxxxiv, 6*)?

[^a Sed ne solita calumniam Nestorii sectatores et ^b Eutychnianos criminentur qui suo dogmati nefario reluctantur. Est enim hoc hæresibus utriusque concretum, ut contra quamlibet earum catholicus disputator assurgat, neutri crimen suspicionis effugiat, dum nos Eutychnianam refellentes insaniam Nestorianos appellare non desinant, et e contra Nestorii complices catholica veritate convicti refutatores suos Eutychnianos existere mentiantur; necessarium profecto credidimus utramque pravitatem sua per plurimos ignorantia serpentem beatissimi Patris Joannis Tomitanæ urbis episcopi provinciæ Scythiæ, c sermonibus prodere.]

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

^a Desunt apud Garnerium hæc uncinis inclusa. Restituimus ex Baluzio, qui sic exagitat omissionem Garnerii: «Ista exciderunt in editione Garnerii. Exciderunt; inquam: nam ipse in præfatione generali p. vi (*Sup. col. 15-16*) eorum partem refert, et his claudi librum scribit. Sunt autem omnia ista magni momenti.»

EDIT.

^b Hinc colligi potest ista scripta esse a Mercatore aliquanto post tempora concilii Chalcedouensis. *BALUZ.*

^c Sequēbantur ergo postea excerpta ex operibus Joannis Tomitani, quæ interciderunt. *BALUZ.*